

ikke ganske kan være af hans Mening. Jeg troer, at den hidtidige Ordning af dette Forhold ikke har været heldig, og jeg troer, at den Forandring, der dert er indført ved § 16, er heldig. Bestyrelsen af Fattigvæsenets Sager har i Grunden udelukkende været hos Præsten, idet Forstanderskabets Indskydelse svækkedes derved, at Præsten i Mellemtiden kunde give midlertidig Forsørgelse, uden at være bunden til Sogneforstanderskabets Bøtninger i dets Møder; men jeg troer ikke, at dette har været heldigt, jeg troer, at det oftere har ført Ulemper med sig og medført Conflicter mellem Præsten og Sognet, som ikke have været ønskelige. Jeg skal ikke i fjerde Maade nedfætte den gode Villie, som Præsterne i Bestyrelsen af Fattigvæsenets Sager have lagt for Dagen; tværtimod troer jeg, at det i Almindelighed kan siges, at de have handlet i den fuldkomneste Overensstemmelse med, hvad de efter deres bedste Overbeviisning have anseet for det Bette; men jeg troer dog, at det turde siges, at det har manglet dem noget paa den tilbørlige Kritik, og at det har stortet paa et vist praktisk Greb fra deres Side. Ligesaa vigtigt det er at komme de virkelig Trængende til Hjælp, ligesaa skadeligt er det paa den anden Side at give utilbørlig Hjælp; thi derved næres Dovenskab og fremmes Demoralisationen, medens Hjælpen til de virkelig Trængende formindskes. Der er intet Skadeligere ved en Fattigbestyrelse, end naar den indrettes saaledes, at Befolkningen for let overgiver sig til Forsørgelse; hellere hjælpe Saa, men tilgavns, end yde smaa Bidrag til Mange, uden at Nogen dog faaer nogen virkelig Hjælp, og i saa Henseende troer jeg rigtignok, at der vil vindes ved den Forandring, der her er foreslaaet. Imidlertid er der jo ogsaa et andet Synspunkt, hvorfra denne Sag skal sees, og det er fra den virkelig Trængendes Standpunkt. Man har sagt, at Præsten er de Fattiges egentlige Børge, og man har befrygtet, at Sogneforstanderskabets Bestyrelse af Fattigvæsenet, naar dette ganske overlodes til det, vilde blive for haard. Haardhed maa jo imidlertid ikke forverles med, hvad jeg nylig omtalte, nemlig en fornuftig Kritik, thi den troer jeg netop vil være til de sande Trængendes Gavn; men man mener ved Haardhed en vis Ufølsomhed, Mangel paa Hjerte,

eller en for stor Tilbøielighed til at ville see Sagen blot fra den oeconomicke Istedesfor fra den sande christelige Side. Hvis jeg virkelig troede, at denne Forandring vilde kunne medføre et slikt Resultat, saa vilde jeg aldrig kunne stemme for denne Paragraph, men jeg nærer ikke denne Frygt. Jeg troer, at den christelige Barmhertighed vil vise sig at findes ogsaa hos Sogneforstanderskaberne i deres Heelhed, selv om den ikke skulde være tilstede hos enkelte Medlemmer, og desuden er den Fattiges Stilling jo heller ikke retløs. Sogneforstanderskabet vil jo af Amtsraadet kunne drages til Ansvar for Undladelsen af dets Pligter, og er en Fattig i det Tilfælde, at han ikke selv kan klage, da er netop Præsten hans naturlige Talsmand, der er nærmest til at tage sig af ham, foruden at der vist ogsaa er flere Andre i Sognet, som ville kunne være ham behjælpelige med at skaffe ham hans Ret. — Med Hensyn til Skolevæsenet stiller Forholdet sig anderledes, og der maa jeg være ganske enig med den ærede foregaaende Taler. Skolevæsenet er nemlig ikke som Fattigvæsenet en blot communal Sag, men tillige en Statssag. Staten har en ligefrem Ret til at paasee, at i alt Fald et Minimum af Kundskaber og Undervisning bliver alle Statsborgere tildeelt, og der er en desto større Dørfordring dertil i et Land, hvor hele den politiske Udvikling er gaaet i en saa stærk demokratisk Retning som her hos os. Jeg finder det ogsaa ganske naturligt, at Staten lader dette nærmere Tilsyn med Undervisningen udøve igennem Præster, idet Ungdommens Undervisning er nær beslægtet med Præstens øvrige Gjerning; men jeg troer ikke, at den Maade, hvorpaa man har ordnet Forholdet her i § 16, er heldig. Hele Bestemmelsen lider af Uklarhed, man kan ikke tydeligt see, hvilken Stilling der er meent, at Præsten skal indtage til Skolevæsenet. Der staaer, at han deeltager fremdeles med Sogne- raadet i Tilsynet. Er Meningen nu, at han forsaavidt skal være Medlem af Sogneforstanderskabet, saa faaer man ham jo derved ind i Sogneforstanderskabet, hvad man netop ikke ønsker, uden forsaavidt som han skulde være valgt til Medlem, og desuden vil Præstens Tilsyn paa denne Maade jo ogsaa kun blive